

ISSN 2616-6887

ВЕСТНИК
ЕВРАЗИЙСКОГО
НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА

BULLETIN
of the
L.N. GUMILYOV
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы
Серия ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ.
ТЮРКОЛОГИЯ

POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES.
TURKOLOGY Series

№ 1 (122)/2018

1995 жылдан бастап шығады
Издается с 1995 года
Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады
Выходит 4 раза в год
Published 4 times a year

Астана, 2018
Astana, 2018

Бас редакторы

Ногаева А. М.

PhD д-ры, проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары

Нечаева Е.Л., с.ғ.к., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары

Әбішева М.М., т.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абжаппарова Б.Ж.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Азмуханова А.М.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Түркия)
Әлібекұлы А.	ф.ғ.к. (Қазақстан)
Әлиева С.К.	т.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Бирюков С.В.	с.ғ.д., проф. (Ресей)
Габдулина Б.А.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Грегори Глиссон	PhD д-ры, проф. (Германия)
Дәркенов К.Г.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Дронзина Т.	с.ғ.д., проф. (Болгария)
Дүйсембекова М.К.	с.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Жолдыбалина А.С.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Жолдасбекова А.Н.	с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Ибраев Ш.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ирфан Шахзад	PhD д-ры (Пакистан)
Каиржанов А.К.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кайыркен Т.З.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кожирова С.Б.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Конкобаев К.	ф.ғ.к., проф. (Қырғыз Республикасы)
Копежанова Д.Е.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Ласлу Марац	PhD д-ры, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	PhD д-ры (Иран)
Невская И.А.	PhD д-ры (Германия)
Нұрбаев Ж.Е.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Нуртазина Р.А.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Октай Танрисев	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Оспанова А.Н.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Пунит Гаур	PhD д-ры, проф. (Индия)
Пауло Ботта	PhD д-ры, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	PhD д-ры (Қазақстан)
Сеит Али Авджу	PhD д-ры (Түркия)
Сомжүрек Б.Ж.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Тәштемханова Р.М.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Хасрет Чомак	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Шаймердинова Н.Г.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)

E-mail: vest_polit@enu.kz

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы.

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігімен тіркелген. 27.03.18 ж. № 16993-

Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: (7172)709-500 (ішкі 31432)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Главный редактор

Ногаева А.М.

д-р PhD, проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Нечаева Е.Л., к.полит.н., проф. (Казахстан)

Абишева М.М., к.ист.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абжаппарова Б.Ж.	д.ист.н. (Казахстан)
Азмуханова А.М.	к.ист.н. (Казахстан)
Алибекулы А.	к.ф.н. (Казахстан)
Алиева С.К.	к.ист.н., проф. (Казахстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Турция)
Бирюков С.В.	д.полит.н., проф. (Россия)
Габдулина Б.А.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Грегори Глиссон	д-р PhD, проф. (Германия)
Даркенов К.Г.	к.и.н. (Казахстан)
Дронзина Т.	д.полит.н., проф. (Болгария)
Дюсембекова М.К.	к.полит.н., доцент (Казахстан)
Жолдыбалина А.С.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Жолдасбекова А.Н.	к.полит.н., проф. (Казахстан)
Ибраев Ш.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ирфан Шахзад	д-р PhD (Пакистан)
Каиржанов А.К.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Кайыркен Т.З.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Кожирова С.Б.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Конкобаев К.	к.ф.н., проф. (Кыргызстан)
Копежанова Д.Е.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Ласлу Марац	д-р PhD, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	д-р PhD (Иран)
Невская И.А.	д-р PhD (Германия)
Нурбаев Ж.Е.	к.и.н. (Казахстан)
Нургазина Р.А.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Октай Танрисев	д-р PhD, проф. (Турция)
Оспанова А.Н.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Пунит Гаур	д-р PhD, проф. (Индия)
Пауло Ботта	д-р PhD, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	д-р PhD (Казахстан)
Сеит Али Авджу	д-р PhD (Турция)
Сомжурек Б.Ж.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Таштемханова Р.М.	д.ист.н. (Казахстан)
Хасрет Чомак	д-р PhD, проф. (Турция)
Шаймердинова Н.Г.	д.ф.н., проф. (Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31432)

E-mail: vest_polit@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Е.А. Изтелеуова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева.

Серия: ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ. ТЮРКОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан. Регистрационное свидетельство № 16993-Ж от 27.03.18 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 12/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31432)

Editor-in-Chief
Ainur Nogayeva
PhD, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Yelena Nechayeva, Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Madina Abisheva, Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Bibikhadisha Abzhapparova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Aiman Azmukhanova	Can. of Historical Sciences (Kazakhstan)
Akzhigit Alibekuly	Can. of Philology (Kazakhstan)
Saule Aliyeva	Can. of Historical Sciences, Prof (Kazakhstan)
Anar Somuncuoglu	Assoc.Prof. (Turkey)
Sergey Biryukov	Doctor of Political Sciences, Prof.(Russia)
Kurmangali Darkenov	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Tatyana Dronzina	Doctor of Political Sciences, Prof.(Bulgaria)
Maira Dyussebekova	Can. of Political Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Bagysh Gabdulina	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Gregory Glisson	PhD, Prof. (Germany)
Hasret Çomak	PhD, Prof. (Turkey)
Shakir Ibrayev	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Irfan Shahzad	PhD (Pakistan)
Abai Kairzhanov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Tursynkhan Kaiyrken	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Kadyraly Konkobayev	Can. of Philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Svetlana Kozhirova	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Danagul Kopezhanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
László Marác	PhD, Prof. (Netherlands)
Mandana Tishehyar	PhD in International Studies (Iran)
Irina Nevskaya	PhD (Germany)
Zhaslan Nurbayev	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan),
Roza Nurtazina	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Aigerim Ospanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Oktay Tanrıseven	PhD, Prof. (Turkey)
Punit Gaur	PhD, Prof. (India)
Paulo Botta	PhD, Prof. (Argentina)
Indira Rystina	PhD (Kazakhstan)
Seyit Ali Avcu	PhD (Turkey)
Baubek Somzhurek	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Raihan Tashtemkhanova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Nurila Shaymerdinova	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Akbota Zholdasbekova	Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Alua Zholdybalina	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31432)
E-mail: vest_polit@enu.kz

Responsible secretary, computer layout: Yelena Izteleuova

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES. TURKOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan. Registration certificate No. 16993-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31432)

МАЗМҰНЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР

<i>Әмірбек А., Маханов Қ.</i> Қазақстан экспортының әртараптандырылуы: 1995-2005 жылдары аралығындағы құрылымдық өзгерістер	8
<i>Досымхан Е. Д., Дюсембекова М.К.</i> «Интеграция» ұғымының тұжырымдамалық және теориялық негіздері.....	17
<i>Тоқубаев К.З., Унабеков А.Е.</i> Қазақстан Республикасында адам капиталының даму аясында Елбасы жолдауларын талдау.....	23
<i>Ыдырыс Қ.С.</i> Ресей федерациясының Қытай халық республикасына бағытталған энергетикалық саясатының келешек сценарийлері және болжамдары.....	31
<i>Ыдырыс С.С., Ыдырыс Қ.С.</i> Қытай халық республикасының энергетикалық стратегиясындағы Ресей федерациясының маңыздылығы.....	39
<i>Ықласова А.Ы.</i> Бір белдем бір жол концепциясы аясындағы Қытай мен Қазақстан қатынасының дамыту.....	48
<i>Чукалова Р.Р.</i> Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы елдерінің әскери қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша аянтмақтастығы.....	54

АЙМАҚТАНУ

<i>Қайырғалиев М.М.</i> Батыс Еуропа елдерінің тәжірибесін зерттеу арқылы Қазақстанда исламдық лизингті дамыту мәселелері.....	64
<i>Мақамбетова Г.М.</i> Ислам елдерінің ғылыми-техникалық прогреске арналған заманауи стратегиясы.....	73

ШЫҒЫСТАНУ

<i>Ан Сан Хун, Ө. С. Құрмашев</i> Кореямен Қазақстан арасындағы ресурстық дипломатия жайлы жазбалар.....	80
<i>Бейсенжан Ж.</i> Орта Азияның тарихи жағрапиясы туралы деректанулық, тарихнамалық зерттеулер.....	88
<i>Ильсоева З. С., Кенбаев Ш.О.</i> Араб түбегіндегі тайпалық рулардың ролі.....	93
<i>Қабыкен С.</i> Таң империясының Орта Азияға жүргізген саясаты.....	100
<i>Кенжебай Б.</i> Жапондардың дәстүрлі мәдениетіндегі рухани сабақтастық	106
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Мұхаммед әл-Ариан және тарихи роман жанры	114

ТҮРКІТАНУ

<i>Аманова М.И.</i> А. Байтұрсынұлы еңбектерінің түркітану ғылымының дамуындағы құндылығы туралы	120
<i>Токмурзаева А.Ж.</i> Қазақ хандығы мемлекетінің халықаралық қатынасы контекстіндегі этноморальдық факторлар: теориялық талдау.....	125

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Амирбек А., Маханов К.</i> Диверсификация экспорта Казахстана: структурные изменения в период с 1995 по 2015 год	8
<i>Досымхан Е. Д., Дюсембекова М.К.</i> Концептуально-теоретические основы формирования понятия «Интеграция».....	17
<i>Токубаев К.З., Упабеков А.Е.</i> Анализ Посланий Президента в контексте развития человеческого капитала в Республике Казахстан.....	23
<i>Ыдырыс К.С.</i> Сценарий и прогнозы энергетической политики Российской Федерации по отношению к Китайской Народной Республике	31
<i>Ыдырыс С.С., Ыдырыс К.С.</i> Роль Российской Федерации в энергетической стратегии Китайской Народной Республики.....	39
<i>Ыкласова А.Ы.</i> Развитие отношений Китая и Казахстана в рамках концепции «Один пояс – один путь»	48
<i>Чукалова Р.Р.</i> Сотрудничество государств Содружества независимых государств по проблемам обеспечения военной безопасности	54

РЕГИОНОВЕДЕНИЕ

<i>Каирғалиев М.М.</i> К вопросу развития исламского лизинга в Казахстане сквозь призму опыта стран Западной Европы	64
<i>Макамбетова Г.М.</i> Современная стратегия стран исламского мира на пути к научно-техническому прогрессу	73

ВОСТОКОВЕДЕНИЕ

<i>Ан Сан Хун, Құрмашев Ө. С.</i> Заметки по дипломатии ресурсов между Кореей и Казахстаном	80
<i>Бейсенжан Ж.</i> Источниковедческие, историографические исследования об исторической географии Средней Азии.....	88
<i>Ильясова З.С., Кенбаев Ш.О.</i> Роль племенных кланов на аравийском полуострове	93
<i>Кабыкен С.</i> Политика Танской империи в Средней Азии	100
<i>Кенжебай Б.</i> Духовная преемственность в японской традиционной культуре.....	106
<i>Қурманғали Г.К.</i> Мухаммад аль-Ариан и исторический роман	114

ТЮРКОЛОГИЯ

<i>Аманова М.И.</i> К вопросу о вкладе в развитие тюркологии трудов А.Байтурсынова.....	120
<i>Токмурзаева А.Ж.</i> Этнонравственные факторы в контексте международных отношений государств казахского ханства: теоретический анализ	125

CONTENTS

POLITICAL SCIENCE

<i>Amirbek A., Makhanov K.</i> Export Diversification in Kazakhstan: Structural Change of Exports from 1995 to 2015	8
<i>Dossymkhan Ye. D., Dyussebekova M.K.</i> Conceptual and theoretical basis for the concept of «Integration».....	17
<i>Tokubayev K.Z., Upabekov A.E.</i> Development of Human Capital in the Messages from the President of the Republic of Kazakhstan	23
<i>Ydyrys K. S.</i> Scenario and forecasts of the Russian Federation's energy policy towards the People's Republic of China	31
<i>Ydyrys S.S. Ydyrys K.S.</i> The Role of the Russian Federation in the energy strategy of the People's Republic of China	39
<i>Yklassova A.Y.</i> Development of relations between China and Kazakhstan within the framework of the concept «One belt is one way»	48
<i>Chukalova R.R.</i> The cooperation of States of the Commonwealth of Independent States on issues of military security	54

REGIONAL STUDIES

<i>Kairgaliyev M.</i> To the issue of the development of Islamic leasing in Kazakhstan through the prism of the experience of Western European countries	64
<i>Makambetova G.M.</i> Modern strategy of the islamic world countries on the way to scientific and technical progress.....	73

ORIENTAL STUDIES

<i>An Sang Hoon, Kurmashev O.S.</i> Notes on the resource diplomacy between Korea and Kazkhstan.....	80
<i>Beisenzhan Zh.</i> Historiographic Researches of Literature and Historical Geography in Central Asia.....	88
<i>Ilyassova Z.S., Kenbayev S.O.</i> The role of the breeding clans in the arabian peninsula	93
<i>Habuken Sayiran</i> The policy of the Tang Empire in Central Asia	100
<i>Kenzhebay B.</i> Spiritual continuity in Japanese traditional culture	106
<i>Kurmangali G.K.</i> Muhammad al-Aryan and historical novel.....	114

TURKOLOGY

<i>Amanova M.I.</i> To the question of the contribution of the works of A. Baitursynov to the development of turkology	120
<i>Tokmurzayeva A.Zh.</i> Ethnicity factors in the context of international relations of the Kazakh khanate: theoretical analysis	125

уделяются специфическим особенностям системы художественного мышления и любованию прекрасным на примере ханами, цукими, юкими. Красота в японском понимании – это мимолетность и неповторимость. По мнению японцев, в природе нет ничего некрасивого, главное, научиться находить красоту в каждом явлении, вещи. На основе этого были исследованы сущность, история, этапы развития, основные положения таких видов традиционной культуры как чайная церемония, любование сакурой, икэбана и садовое искусство.

Ключевые слова. Япония, духовная культура, эстетика, чайная церемония, ханами, икэбана, садовое искусство.

B. Kenzhebay

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Spiritual continuity in Japanese traditional culture

Abstract. The article deals with the role of Japanese traditional culture and aesthetics in Japanese life. In the introduction, the author gives own definition of the word “culture” and makes an analysis of other definitions of the term. Three religious and philosophical beliefs as Shinto, Buddhism and Confucianism play a major role in the emergence of Japanese traditional culture. Aesthetic concepts like *furyuu*, *mono-no aware*, *wabi-sabi* and *yugen* enable a better understanding Japanese culture. Particular attention is paid to the specific features of the system of artistic thinking and enjoying the beauty using an example of *hanami*, *tsukimi*, *yukimi*. Beauty in the Japanese understanding is fleetingness and uniqueness. In Japanese view, everything has its own beauty and the main thing is to learn to find beauty in everything. Based on this, it was given an analysis of the essence, history, stages of development and the main rules of tea ceremony, cherry blossom, *ikebana* and garden.

Key words. Japan, spiritual culture, aesthetics, tea ceremony, *hanami*, *ikebana*, garden art.

References

- 1 Glaveva D.G. Tradicionnaja japonskaja kul'tura: Specifika mirovosprijatija [Traditional Japanese culture: specificity of the worldview]. (Vost. lit. RAN, Moscow, 2003).
- 2 Brodskij V. Iskusstvo Japonii VI-XVI vv [Japanese art of VI-XVI centuries]. // Vseobshhaja istorija iskusstva. (Iskusstvo, Moscow, 1964).
- 3 Iofan N.A. Kul'tura drevnej Japonii [Culture of Ancient Japan]. (Nauka, Moscow, 2010).
- 4 Maraijak F. Japonija. Obrazy i tradicii [Japan. Manners and traditions]. (Nauka, Moscow, 1980).
- 5 Arutjunov S.A. Japonija: narod i kul'tura [Japan: people and culture]. (Znanie, Moscow, 1991).
- 6 Ovchinnikov E. Vetka sakury [Branch of sakura]. (Molodaja gvardija, Moscow 1971).
- 7 Pronnikov V.A., Ladanov I.D. Japoncy [The Japanese]. (Nauka, Moscow, 1985).
- 8 Nikolaeva N.S. Japonskie sady [Japanese garden]. (Vostochnaja literatura, Moscow, 1975).
- 9 Samozvancev A.M. Mifologija Vostoka [Mythology of the East]. (Aleteja, Moscow, 2000).

Автор туралы мәлімет:

Кенжебай Баян – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ шығыстану кафедрасының 2-курс магистранты, Сәтбаев к. 2, Астана, Қазақстан.
Kenzhebay Bayan – magistracy of the Department of Oriental Studies L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpaev str. 2, Astana, Kazakhstan.

XFTAP 82-311.6

Г.Қ. Құрманғали

*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: guka_1979@mail.ru)*

Мұхаммед әл-Ариан және тарихи роман жанры

Аннотация. XX ғасырдың 30 жылдарының екінші жартысында Египет әдебиетінде жаңа патриоттық бағыттың пайда болғандығы байқалады. Египеттік әдебиеттің осы кезеңінде қалыптасқан жаңа үдерістер мен жанр эволюциясының ерекшеліктерін қарастыра отырып, тарихи романдардың идеялық-көркемдік

маңызына тоқталамыз. Мақалада ХХ ғасырдағы араб әдебиетіндегі жаңа пайда болған роман жанры мен оның белді өкілдерінің бірі Мұхаммед әл-Арианның шығармашылығы жайында сөз болады. Әл-Ариан шығармашылығындағы аталған жанр арқылы тарихи шындыққа тереңірек үңіліп, сол кезеңде болған оқиғаларды ашық көрсеткен тұстары жан-жақты қарастырылады және сол кезеңнің бояуын шынайы, көркем түрде бейнелегені мысалдармен көрсетіледі. Араб әдебиетінде ерекше орын алатын тарихи романдардың халық романдарымен байланысы да сөз болады.

Осылайша, ағартушылық проза туындылары арасында египеттік романдар осы күнге дейін өзінің танымдық маңызын жоғалтпады. Сонымен қатар, халықты ағарту ісімен және олардың сана-сезімін дамытуда үлкен рөл атқарғаны анықталды.

Түйін сөздер. Египет әдебиеті, тарихи роман, көркем шығарма, образ, автор, сира, патриоттық бағыт, метафора

Өткен күннің құндылықтарының маңыздылығын, қолданысы мен болашақтағы нәтижесін әрбір мемлекеттің тарихы анықтайды. Бай тарихқа ие Мысыр дәуірлік маңызы бар оқиғаларды ежелгі өркениет кезеңінде де, ортағасырда да бастан кешірді. Олар: араб елдерінің шапқыншылығы, исламның таралуы, крест жорықшылары мен моңғолдардың шабуылы, мәмлүктердің билікке келуі және т.б. тарихи оқиғалар. Осындай өткен уақыттың оқиғаларын сипаттау тарихи романдарда кең етек алды. Бұл жанр түрлі кезеңдердегі оқиғаларды көркемдік түрде жеткізудің оңтайлы жолы еді. Тарихи оқиғаларды сипаттайтын шығармаларға деген қызығушылық ең алдымен Египет, Сирия және басқа да араб елдерінің қоғамдық-саяси өмірінде орын алды. Бұл романдар оқырманды үлкен танымдық мазмұны мен саяси және қоғамдық мәселелердің сипатталуымен қызықтырды.

Араб мемлекеттерінде орын алып жатқан көптеген әлеуметтік-мәдени үрдістер египеттік тарихи роман жанрының қалыптасуы мен дамуы негізінде, заманауи әдебиеттің рөлі күшейген уақытқа сәйкес келеді. Ағартушылық идеологияның артынша, мәдени тұрғыдан көтерілудің нәтижесінде жаңа тарихи ойлау қалыптасады, ол египет әдебиетінде ХІХ ғасырдың екінші жартысында бастау алып, «ан-Нахда» («көтерілу») деген атауға ие болды. Араб әдебиетіндегі тарихи шығармаларға деген қызығушылық шарықтау шегіне ХІХ ғасырдың аяғы мен ХХ ғасырдың басында жетіп, тарихи роман жанрының пайда болуына әкелді. Ол араб елдерінің әлеуметтік-саяси өмірі, Осман империясының қол астында болуы және Еуропа мемлекеттерінің отарлау саясатымен байланысты болды. Атақты араб ақындары мен жазушылары өз туындыларында аталған отарлау саясатына қарсылықтарын бейнелі сөз, ащы мысқылмен білдірген. Қарапайым халықтың патриоттық сезімін көтеру мақсатында аталған әдебиет өкілдері өткен күндерде өмір сүрген өз заманындағы батырлардың батылдықтары пен атақ-абыройын дәріптеді. Бұл тақырып көптеген араб поэзиясында, прозасында, драматургиясында қамтылды.

Араб шығысында тарихи роман жанрында жазылған алғашқы әдеби-көркем шығармаларға Селим аль-Бустани (1848-1884) және атақты сириялық ағартушы Бутрус аль-Бустанидің (1818-1883) еңбектері жатады. 1871 жылы «әл-Жинан» журналында Селим әл-Бустанидің «Зенобия» атты ең алғашқы тарихи романы жарияланады. «Зенобия» романы Египетті өзінің иеліктеріне қосып алуға тырысқан Пальмира патшайымы Зенобия мен Аврелиан император арасындағы қақтығысқа арналған көркем шығарма саналады.

Сәлим әл-Бустанидан кейін осы тарихи жанрда өзіндік орын иеленген Жамил Нахла әл-Мудаууар (1862-1907). Оның «Бағдаттағы мұсылман мәдениеті» (1882) («Хадарат ал-ислам фи Дәр ас-Салам») романы араб әдебиетінде өзіндік орны бар шығарма болып саналады. Сонымен қатар Египетте сириялық эмигранттар Джуржи Зейдан (1861-1914), Йақуб Саруф (1852-1927), Фарух Антун (1874-1922) жанрлық дамуға өзіндік үлес қосқан жазушылар.

ХХ ғасырдың 20-30 жылдарының екінші жартысында египеттік тарихи романының жаңа бағыты - патриоттық бағыт қалыптаса бастайды. Оның бастамасын Мухаммед Абу Хадидтің «Мәмлүк қызы» («Ибнат ал-мамлюк», 1926) шығармасы салды, онда жазушы өткен мен бүгінді жақындастырып, заманауи мәселелерге жауапты «тарихи тәжірибеден» іздейді.

Бірінші кезекте, ол тәуелсіздік тақырыбын, ұлт-азаттық күрес мәселесін ортаға қояды. Ол сол ғасырда жарияланған жалғыз әдеби журнал «Синдбадтың» авторы саналады [1].

Египет әдебиетінде тарихи роман жанрының қалыптасуы мен дамуына XIX аяғы мен XX ғасыр басында араб мемлекеттерінде орын алып жатқан әлеуметтік-экономикалық үрдістер әсер еткен. Араб әдебиетін қарастырғанда онда тарихи сипаты бар шығармалардың көп екені айқын аңғарылады. Әсіресе араб әдебиетіндегі жанрлардың ішінде ерекше орын алатын XIX ғасырда пайда болған тарихи романдар: «В 30-40-х гг. в творчестве Али ал-Джарима, Мухаммеда Фариды Абу Хадида, Саида Ал-Арйана, Али ал-Бакасира и других авторов происходит и становление египетского исторического романа, развивающего традиции Джирджи Зейдана и воскрешающего память о выдающихся личностях – поэтах, воинах, женщинах-правительницах, достойных занять место в пантеоне славы арабской истории»[2, 31 бет].

Тарихи романдардың тамыры классикалық араб поэзиясы сияқты тереңде жатқан жоқ. Дегенмен аталған жанрдың өзіне тән ерекшеліктері бар. Египет араб әдебиетіндегі тарихи көркем шығармаларда оған дейінгі жазылған прозалардың үлгілері, еуропалық тарихи романдардың элементтері кездеседі. Аталған тарихи романдар ежелгі орта ғасырда жазылған «халықтық романдармен» тығыз байланысты. Араб сираларында белгілі бір кейіпкердің тарихта болған оқиғалар мен оған қатысты адамдармен қарым-қатынасы туралы айтылады. «Сира» жанрын зерттеуші ғалымдардың пікірінше, аталған романдардың да өзіне тән даму тарихы бар дейді. Онда көне эпикалық аңыздарды, қиял-ғажайып ертегілерді және тарихи әңгімелерді кездестіруге болады. «Сират Али аз-Зибак», «Сират аз-Захир Бейбарс», «Сират Антар», «Мың бір түн» және басқа да сиралар соның айғағы. Демек, арабтардың тарихи романы өз негізіне араб халық романының (сиралар) тәжірибесі мен хабарлау, жеткізу дәстүрі негізінде қалыптасты. Онда әдетте атақты кейіпкердің әрекеттері, оның тайпа, халық немесе дін мүддесі үшін жасаған күрестері сипатталады. Араб тілінде жазылған бұл сираларда атақты батырлардың бастан кешкен оқиғалары мен оның өз тайпасы, сенімі үшін күресі жайлы баяндалған. Демек араб әдебиеті тарихында кешеуілдеп пайда болған тарихи романдар халықтық романдар жанрына тікелей қатынасы бар[3, 166 бет].

Алғашқы араб тарихи романдары мен халық романдарын салыстырсақ, өте көп ұқсастықтарды табуға болады. Сирада тарихи элементтер тарихи романдағы сияқты шығарманың негізі ретінде қолданылады. Алайда, бар назарды идеал тұлға болып табылатын белгілі бір кейіпкерді ерекше сипаттауға арнайды. Ал, араб тарихи романдарында кейіпкерлерді идеалға жақындату қадамдары болса да, олардың әрекетін психологиялық тұрғыдан түсіндірумен ерекшеленеді. Алғашқы тарихи романдарда сирадағыдай мифтік және ертегі сюжеттері болмаса да, белгілі бір гиперболаға жол беріледі. Араб халық романдарына тән салыстырулар, метафоралар және де басқа әдістерді қолдану көріністерін де байқаймыз. Осылайша тарихи романдар мен халық романдарының арасында анықталған көптеген ұқсастықтар тарихи романдардың өз бастауын араб халық романдарынан алды деуге негіз болады. Араб әдебиетіндегі тарихи тақырыпқа деген қызығушылық авторлар мен оқырман қауымның назарынан тыс қалмаған. Тек оған деген қызығушылық өзінің шарықтау шегіне XIX-XX ғасырда жетіп, жаңа араб әдебиетінде тарихи романдар жанрының пайда болуына ықпал етті.

Міне, осындай тарихи романдардың авторы, Египет әдебиетінде өзіндік орны бар жазушы - Мухаммед Сайд аль-Ариан (1905-1964). Ол Египеттің ең атақты жазушыларының бірі. Мұхаммед әл-Ариан тек қарапайым жазушы ғана емес, сонымен қатар ойшыл және ұлттық мүддені көздеген революция жақтаушысы болды. Ол тарихи романдар және балаларға арналған әңгімелер жазумен аты шыққан[4]. Мұхаммед әл-Ариан білім министрлігінде жұмыс істеп жүргенде ғылымға, оқуға көңіл бөліп, оны дамытуға көп еңбек сіңірген. Египет мектептерінде кітапхана ашуға мұрындық болған қайраткер. Саид әл-Ариан қарапайым халықтың рухани дамуына көп үлес қосқан азамат. Көркем сөз шебері тек қана

көркем шығармалар жазып қана қоймай, қарапайым халықтың оны оқуына да мүмкіндік туғызған. Алайда мұндай қызметтеріне қарамастан оның аты тарихи романдары жарияланғаннан кейін ғана әйгілі бола бастады.

Египет әдебиетінің көрнекті жазушысы тарихи роман жанрының дамуына үлес қосып, өзіндік қолтаңба қалдырған. Яғни бірнеше тарихи романдардың авторы, оның ішінде ең танымалдылары «Қатр ан-Нада» («Шық тамшысы» немесе «Жомарттық елі», 1945 ж.) – ол Египеттегі Тулунидтердің дәуіріне арналған, «Бинт Константин» («Константиннің қызы», 1948 ж.) шығармасы Омеядтар әулетінің Византиямен күрес кезеңіндегі жағдай төңірегінде өрбиді. Әл-Арианға танымалдықты әкелген «Бабул Зуеуейла» («Зуеуейла қақпасы») шығармасы еді. Ол Египет тарихындағы драмалық кезеңдерді, яғни мәмлүктердің билігінің соңы мен Осман дәуірін бейнелейтін тамаша туынды саналады.

Мұхаммед әл-Арианның оқырманның ерекше қызушылығын тудырған шығармасының бірі - «Шаджарат ад-Дурр» романы. Сайд әл-Арианның «Шаджарат ад-Дурр» романында Шаджарат ад-Дурр, яғни, күйеуі ас-Салих ад-Дин Аййубтің (1240-1249 ж.ж. билік құрған) өлімінен кейін Египетті бірнеше ай жеке басқарған Египет билеушісі, атақты әйел туралы баяндалады. Романда сондай-ақ, түрік мәмлүктерінің билік үшін таласы және олардың тарихи сахнаға шығуы да суреттелген. Автор тарихта әйелдер биліктің басында тұрып, өзін дана, әрі көреген билеуші ретінде көрсеткен мысалдар аз болмағандығына жақсы дәлелдер келтіреді. Дегенмен әл-Ариан оқырманға тарихтағы атақты тұлға мұсылман орта ғасырындағы әйел-билеушінің тағдыры жайында мәлімет беріп қана қоймай, әйелдер мен еркектер теңдігі мәселесі жөнінде де сөз қозғайды. Дегенмен әл-Ариан оқырманға тарихтағы атақты тұлға мұсылман орта ғасырындағы әйел-билеушінің тағдыры жайында ғана сөз қозғамайды, сонымен қатар әйел мен еркек теңдігі мәселесі жөнінде ойлар айтады.

Тарихта әйел-билеуші жөнінде әңгіме көп, алайда, Шаджарат ад-Дурр өз кезеңінде ерекше із қалдырды, бұл айтқандық емес. Оның бойында билеушіге де, әйел затына да тән қасиеттер бар еді. Шаджарат ад-Дурр табиғатының қарама-қайшылыққа толылығы сонша, оған тоқталмай кету мүмкін емес. Демек жазушы бұл тақырыпты айналып өте алмады.

Әлемдік дамудың қазіргі кездегі шарттары мен жаһандану үрдісі әйел адамдардың қоғамдағы орнына үлкен әсерін тигізіп жатыр. Нәзік жандыларымыз тарих беттерінен тыс қалған емес, олар өздерінің сұлулығымен және ақылымен әлемнің, жеке адамның, тұтастай бір мемлекеттің тағдырына ықпал ете білді. Қазіргі кезде ғана емес әйел адамдардың билікте белгілі бір орын алуы сонау көне заманнан бастау алады. Испаниядан бастап Индонезияға дейін созылып жатқан мұсылман елдерінде таққа отырып, ел басқарған ең алғашқы сұлтан – Разия сұлтан. Әкесі Илтутмуш ақылдылығы мен адалдығы үшін басқа балалары болса да, өзінің қызын тақ мұрагері етіп жариялайды. Рәзия сұлтан тарихтағы мұрагерлікпен таққа отырған жалғыз әйел билеуші болып саналады. Алайда оның ел билеу уақыты ұзаққа созылмайды[5].

Рәзия сұлтан сияқты тарихта өзіндік орны бар, ерекше нәзік жанды – Шаджар ад-Дур. Бұл патшайым тақта өте аз уақыт отырғандығымен ерекшеленеді. Ол ортағасырлық мұсылман кезеңінде Египет тағына отырған алғашқы және соңғы әйел заты болды, исламның алғашқы ғасырынан бастап бүгінгі күнге дейін оған дейін де, одан кейін ел басқарған әйел болмаған. Біз бұл жерде исламға ерекше көңіл бөліп отырмыз. Себебі, Египеттің тағында атақты патшайым Клеопатра да болған. Ал Шаджарат ад-Дур исламды қабылдағаннан кейінгі Египет тағындағы бірінші және соңғы әйел-билеуші болып табылады. Автор бұл шығармасын арнайы Египет тарихында өтпелі деп аталатын кезеңге, яғни аййубидтер әулетінің билігі аяқталып, мәмлүк әулеттерінің дәуірі, бірінші бахриттік (1250-1381), бурджиттік кезеңі (1382–1517) басталатын тарих кесіндісімен оқырмандарды таныстыру үшін жазылғанын айтады.

Мұхаммед Сайд әл-Арианның «Шаджарат ад-Дурр» романы жинақы жазылған, оның тілі шежірелер тілін еске салады. Жазушы алдыңғы толқындағы әріптестері - тарихи

роман авторларына қарағанда қалаларды, табиғат құбылыстарын, сарайлар мен бақтарды сипаттауға көп көңіл бөлмейді. Ол тек египеттіктер мен крест жорықшылары арасындағы шайқасты толыққанды сипаттайды, өйткені әл-Ариан бұл шайқасты: әскердің орналасуы, сол кезде қолданылған қару-жарақтар, мысалы «грек оты» және т.б. әскерге қатысты нәрселерді жақсы зерттегені байқалады.

Бір қызық жері, автордың жазған шығармаларының сілтемесінде қандай да бір тарихи оқиғаларға толық түсініктеме, сондай-ақ, тарихи тұлғалар жайлы өте құнды мәліметтер беріп отырады. Демек мысырлық көрнекті жазушы өзі суреттеп отырған дәуірді жан-жақты зерттегені байқалады.

Мұхаммед Сайд әл-Арианның романдарында тарихи шындыққа тереңірек үңілген, реализмнің ең басты қағидалары сипатталған жағдайлардың өміршеңдігін көрсеткен, кейіпкерлердің образдары жан-жақты сипатталған.

Әдебиеттер тізімі

1. ردلا-فرجش // <https://alkotby.wordpress.com/2017/07/13/ردلا-فرجش/> - دي عس دمحم - ردلا فرجش. (Мухаммед Сайд әл-Ариан - «Шаджарат ад-Дурр»). (дата обращения: 25.12.2017)
2. Кирпиченко В.Н. Новая и современная литература Египта (XIX-XX в.в.). - М.: 2003. - 88 с.
3. Геокчайская Н.Ш. Предпосылки развитие жанра исторического романа в арабской литературе // *Baki universitetinin xabarları. Humanitar elmlar seriyasi* - 2005. - № 1, С. 166-169.
4. لافطال ابدال بتاك لضفا // <http://www.almsal.com>. (Балалар әдебиетінің ең жақсы жазушы). (дата обращения: 25.12.2017).
5. Ильдар Мухамеджанов. Как дочь султана взяла в свои руки управление Делийским султанатом [Электрон.ресурс].-URL: <https://islam-today.ru/blogi/ildar-muhamedzanov/kak-doc-sultana-vzala-v-svoi-ruki-upravlenie-delijskim-sultanatom/>

Г.К. Курмангали

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Мухаммад аль-Ариан и исторический роман

Аннотация. Во второй половине 30-х годов XX века в египетском историческом романе намечается зарождение нового, патриотического направления. Начало ему положили такие романисты, как Али альДжарим, Фарид Абу Хадид, Мухаммед Саид аль-Ариан.

В статье рассматривается творчество известного писателя Мухаммеда Сайда аль-Ариана, его место и роль в развитии жанра исторического романа. Особое внимание уделяется идейно-тематической стороне произведений данного писателя. С целью создания общей картины творчества автора, более кратко рассматриваются некоторые его исторические романы. С точки зрения стиля, исторические романы Мухаммед аль-Ариана представляют собой реализм. Писатель явно испытывает склонность к изображению жизненности показанных ситуаций, социальной обусловленности образов героев.

Ключевые слова. Египетская литература, исторический роман, художественная работа, образ, автор, сира, патриотическое направление, метафора

G.K. Kurmangali

Eurasian National University. L.N. Gumilyov, Astana, Kazakhstan

Muhammad al-Aryan and historical novel

Abstract. The second half of the 20-30-ies of XX century in the Egyptian historical novel is planned formation of a new, patriotic. Getting him to put such novelists as Ali al-Jary, Farid Abu Hadid, Mohammed Saeed al-Arya.

The article examines the works of the famous writer Mohammed Said al-Aryan, his place and role in the development of the historical novel genre. Particular attention is paid to the ideological and thematic side of the works of this writer. In order to create a general picture of the author's work, some of his historical novels are briefly considered. From the point of view of the style, the historical novels of Mohammed al-Ariana belong to realism. The writer clearly tends to depict the vitality of the situations shown, the social conditioning of the characters' images.

Key words. Egyptian literature, historical novel, artistic work, image, author, sira, patriotic direction, metaphor

References

- 1 Muhammed Sayd ar-Rian – Shagarat ad-Dur. Available <https://alkotby.wordpress.com/2017/07/13/ن ايرعلا-دي عس-دم حم-، ردلا-ترجش>
- 2 Kyrpishenko B.N. Novaya i sovremennaya literature Egipta (19-20 v.v.) [New and modern literature of Egypt (XIX-XX в.в.)](Moskva, 2003).
- 3 Geokshayskaya N.Sh. Predposilka razvitiye zanra istoriheskogo romana v arabskoy literature [Preconditions for the development of the genre of the historical novel in Arabic literature]. Baki universitetinin xabarlari. Humanitar elmlar seriyasi [Bulletin of the University of Baku. Series of Humanities], -.1, 166-169 (2005). [in Russian]
- 4 Afdal katib liadab il-atfal [The best writer of children's literature]. Available <http://www.almrsl.com>
- 5 Ildar Muhamedzanov. Kak dosh sultana vziata v svoi ruki upravlenie Deliiskim sultanatom [How did you get a sultana sultry with a Delhi sultanate control]

Автор туралы мәлімет:

Г.Қ.Құрманғали – Шығыстану кафедрасының аға оқытушысы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Халықаралық қатынастар факультеті, Сәтпаев көшесі 2. Астана, Қазақстан.

Kurmangali G.K. – Senior Lecturer, Department of Oriental Studies Faculty of International Relations, Eurasian National University. L.N. Gumilev Str. Satpaev 2, Astana, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы»
журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журнал мақсаты. Саяси ғылымдар, аймақтану, шығыстану, түркітану салалары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және vest_polit@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын* тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

5. *XFTAP* <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспесі, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі)

Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-іздістіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана номерленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдебиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен

әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, 45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгілерін төмендегі **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз**).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Реквизиттер:

Цеснабанк: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТВ 0000003104
TSES KZ KA

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ по направлениям политические науки, международные отношения, востоковедение, регионоведение, тюркология.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_polit@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).

5. Схема построения статьи (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: min – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

Цеснабанк: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТВ 0000003104
TSES KZ KA

Provision on articles submitted to the journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Political Science. Regional studies. Oriental studies. Turkology Series”

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of political science, regional studies, oriental studies, turkology.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail vest_polit@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those **formulas** are numbered, to which the text has references.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

Тsesnabank: КБЕ16
БИН 010140003594
РНН 031400075610
ИИК KZ 91998
ВТБ 0000003104
TSES KZ KA

Мақаланы рәсімдеу үлгісі /Образец оформления статьи /Template

ГРНТИ 27.25.19

А.Ж. Жубанышева¹, Н. Темиргалиев², А.Б. Утесов³

¹²*Институт теоретической математики и научных вычислений Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан*

³*Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, Актюбе, Казахстан*

(E-mail: ¹axaulezh@mail.ru, ²ntmath10@mail.ru, ³adilzhan_71@mail.ru)

Численное дифференцирование функций в контексте Компьютерного (вычислительного) поперечника

Аннотация. В рамках компьютерного (вычислительного) поперечника полностью решена задача приближенного дифференцирования функций, принадлежащих классам Соболева по неточной информации, полученной от произвольного конечного множества тригонометрических коэффициентов Фурье-Лебега дифференцируемой функции... [100-200 слов]

Ключевые слова. Приближенное дифференцирование, восстановление по неточной информации, предельная погрешность, компьютерный (вычислительный) поперечник.

Основной текст статьи должен содержать

- введение/постановка задачи,
- цели/история,
- методы исследования,
- результаты/обсуждение, заключение/выводы.

Список литературы

1. Темиргалиев Н. Компьютерный (вычислительный) поперечник как синтез известного и нового в численном анализе// Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева -2014. –Т. 4. № 101. – С. 16–33.
2. Локуциевский О.М., Гавриков М.Б. Начала численного анализа. -М.: ТОО «Янус», 1995. -581 с.
3. Жубанышева А.Ж., Абикенова Ш. О нормах производных функций с нулевыми значениями заданного набора линейных функционалов и их применения к поперечниковым задачам// Функциональные пространства и теория приближения функций: Тезисы докладов Международной конференции, посвященная 110-летию со дня рождения академика С.М. Никольского, Москва, Россия, 2015. – Москва, 2015. -С.141-142

А.Ж. Жұбанышева, Н. Темірғалиев, А.Б. Утесов

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің теориялық математика және ғылыми есептеулер институтыа, Астана, Қазақстан

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде функцияларды сандық дифференциалдау

Аннотация. Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде Соболев класында жататын функцияларды олардың тригонометриялық Фурье-Лебега коэффициенттерінің ақырлы жиынынан алынған дәл емес ақпарат арқылы жуықтау есебі толығымен шешілді... [100-200 сөз]

Түйін сөздер. Жуықтап дифференциалдау, дәл емес ақпарат бойынша жуықтау, шектік қателік, Компьютерлік (есептеуіш) диаметр.

A.Zh. Zhubanysheva, N. Temirgaliyev, A.B. Utesov
*Institute of theoretical mathematics and scientific computations of L.N. Gumilyov Eurasian
National University, Astana, Kazakhstan*
K.Zhubanov Aktobe Regional State University, Aktobe, Kazakhstan

Numerical differentiation of functions in the context of Computational (numerical) diameter

Abstract. The computational (numerical) diameter is used to completely solve the problem of approximate differentiation of a function given inexact information in the form of an arbitrary finite set of trigonometric Fourier coefficients... [100-200 words]

Key words. Approximate differentiation, recovery from inexact information, limiting error, computational (numerical) diameter, massive limiting error.

References

1. Temirgaliyev N. Komp'yuternyj (vychislitel'nyj) poperechnik kak sintez izvestnogo i novogo v chislennom analize [Computational (numerical) diameter as a synthesis of the known and the new in numerical analysis], Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva [Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University], 4(101), 16–33 (2014). [in Russian]
2. Lokucievskij O.M., Gavrikov M.B. Nachala chislennogo analiza [Elements of numerical analysis] (Yanus, Moscow, 1995).
3. Zhubanysheva A.Zh., Abikenova Sh.K. O normah proizvodnyh funkcionov s nulevymi znachenijami zadannogo nabora linejnyh funkcionov i ih primenenija k poperechnikovym zadacham [About the norms of the derivatives of functions with zero values of a given set of linear functionals and their application to the width problems]. Tezisy dokladov Mezhdunarodnoj konferencii, posvjashhennaja 110-letiju so dnja rozhdenija akademika S.M.Nikol'skogo «Funkcional'nye prostranstva i teorija priblizhenija funkcionov» [International conference on Function Spaces and Approximation Theory dedicated to the 110th anniversary of S. M. Nikol'skii]. Moscow, 2015, pp. 141-142.

Сведения об авторах:

На каз.:

Жұбанышева А.Ж. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының аға ғылыми қызметкері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темірғалиев Н. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - физика-математика ғылымдарының кандидаты, Математика кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, А.Молдағұлов даңғ. 34, Ақтөбе, Қазақстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На рус.:

Жубанышева А.Ж. – Старший научный сотрудник Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темиргалиев Н. – Директор Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - кандидат физико-математических наук, доцент кафедры Математики, Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, пр. А.Молдагуловой 34, Актөбе, Казахстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На аҥҕл.:

Zhubanysheva A.Zh. – Senior researcher of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Temirgaliyev N. – Head of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Utesov A.B. - candidate of physical and mathematical sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, K.Zhubanov Aktobe Regional State University, A.Moldagulova Prospect, 34, Aktobe, Kazakhstan. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.